

Tézy na štátne skúšky pre bakalársky študijný program *filozofia* akademický rok 2026/2027

Tézy sú podkladom pre prípravu študenta na štátnu skúšku. Vymedzujú obsah a rozsah požadovaných vedomostí, ktorých inteligentné porozumenie má študent preukázať na skúške. Od študenta sa očakáva, že oblasť vymedzená tézou je zvládnutá prostredníctvom **kvalitnej znalosti príslušnej povinnej a primeranej znalosti odporúčanej literatúry**. Samotné tézy sú formulované tak, aby študentovi umožnili prezentovať svoje schopnosti analytického a syntetického uvažovania v kontexte viacerých absolvovaných predmetov.

Študent bude odpovedať vždy na jednu otázku (napr. 1.1 alebo 1.2, čiže z prvej otázky prvú tézu alebo z prvej otázky druhú tézu a pod.) z každého z troch okruhov (z každého okruhu si vyťahne jednu otázku). Okruhy sú: **teoretická filozofia, praktická filozofia a dejiny filozofie**.

Teoretická filozofia

1. Logika

Téza č. 1: Výroková logika (druhy výrokov a spojok; $\sim$, $\&$, $\vee$, $\rightarrow$, $\leftrightarrow$; tabuľková metóda; tautológia, kontradikcia, neutrálna formula; dôkazy; základné pravidlá odvodzovania). Deduktívne a nededuktívne uvažovanie (redukcia, analógia, neúplná indukcia; úplná indukcia).

Povinná literatúra:

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied V.“ In: *Organon F*, roč. 8, 2001, č. 1, s. 91-103;

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied VI.“ In: *Organon F*, roč. 8, 2001, č. 2, s. 201-203.

GAHÉR, F.: *Logika pre každého*. (3. vyd.) Bratislava : IRIS, 2003, s. 57-74, s. 108-111.

Úvod do logiky (e-learningový kurz): prezentácie a prednášky.

Odporúčaná literatúra:

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied III.“ In: *Organon F*, roč. 7, 2000, č. 3, s. 326-337.

SMULLYAN, R.: *Navěky nerozhodnuto: Úvod do logiky a zábavný průvodce ke Godelovým objevům*. Praha : ACADEMIA, 2003, s. 25-55.

Téza č. 2: Predikátová logika (čím sa líši od výrokovovej a subjekt-predikátovej logiky; jazyk predikátovej logiky (PL); formalizácia v jazyku PL; 4 základné odvodzovacie pravidlá v PL)

Povinná literatúra:

GAHÉR, F.: *Logika pre každého*. (3. vyd.) Bratislava : IRIS, 2003, s. 159-79, s. 192-199.

VOLEK, P.: *Úvod do logiky a metodológie vied*. Bratislava : Update Studio, 1999, s. 90-101.

Úvod do logiky (e-learningový kurz): prezentácie a prednášky.

Odporúčaná literatúra:

NEWTON-SMITH, W.H.: *Logic: An Introductory Course*. London : Routledge, 1999, s. 106-140.

CMOREJ, P.: *Úvod do logickej syntaxe a sémantiky*. Bratislava : Iris, 2001.

2. Filozofická antropológia

Téza č. 1: Sloboda človeka a jeho náboženstvo

Povinná literatúra:

CORETH, E.: *Možnosti človeka*. Badín : KSFX, 1997.

JASPERS, K.: *Úvod do filosofie*. Praha : OIKOYMENH, 1996, s. 46-52.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Co je člověk?* Praha : Zvon, 1994, s. 89-103, 186-192.

BARBŮOVA, F. R.: *Základy filozofickej antropológie*. Ružomberok : FF KU, 2008, s. 177-212.

LETZ, J.: *Filozofická antropológia*. Bratislava : Charis, 1994, s. 69-93.

SOKOL, J.: *Filozofická antropologie*. Praha : Portál, 2002, s. 115-127.

Téza č. 2: Podstata človeka

Povinná literatúra:

CORETH, E.: *Co je člověk?* Praha : Zvon, 1994, s. 127-157.

Odporúčaná literatúra:

LETZ, J.: *Filozofická antropológia*. Bratislava : Charis, 1994, s. 33-49.

KENNY, A.: *Tomáš o lidském duchu*. Praha : Krystal OP, 1997, s. 114-140.

3. Epistemológia

Téza č. 1. Analýza pojmu poznanie (tripartitná teória, Gettierove protipríklady, Lehrerova analýza).

Povinná literatúra:

LEHRER, K.: *Teória poznania*. Bratislava : Infopress, 1999, s. 11-24 (kap. 1).

Odporúčaná literatúra:

AUDI, R.: *Epistemology: A Contemporary Introduction to the Theory of Knowledge*. New York : Routledge, 2011.

DESCARTES, R.: *Meditácie o prvej filozofii*. Bratislava : Chronos, s. 21-64.

HETHERINGTON, S. C.: *Knowledge Puzzles: An Introduction to Epistemology*. Boulder : Westview Press, 1996.

Téza č. 2. Korešpondenčná, koherenčná a pragmatická teória pravdy.

Povinná literatúra:

KOLÁŘ, P.: *Pravda a fakt*. Praha : Filosofia, 2002, s. 51-55, 71-99.

Odporúčaná literatúra:

HETHERINGTON, S. C.: *Knowledge Puzzles: An Introduction to Epistemology*. Boulder : Westview Press, 1996.

LEHRER, K.: *Teória poznania*. Bratislava : Infopress, 1999.

4. Metafyzika

Téza č. 1: Základy kategoriálneho systému a chápania príčin

Povinná literatúra:

MUCK, O. *Metafyzika I-II*. Usp. M. Altrichter. Olomouc : MCM, 1993, 1.2-1.3, s. 57-80, 84-100.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Metafyzika*. Trnava : Dobrá kniha, 1999, s. 47-73.

TOMÁŠ AKVINSKÝ: O jsoucnu a bytnosti. In: SOUSEDÍK, S.: *Jsoucno a bytí. Úvod do četby sv. Tomáše Akvinského*. Praha : Křesťanská akademie, 1992, s. 68-103.

Téza č. 2: Vzťah súcna a bytia, náuka o transcendentáliách

Povinná literatúra:

MUCK, O. *Metafyzika I-II*. Usp. M. Altrichter. Olomouc : MCM, 1993, 1.4, s. 106-122, 2.2, s. 156-163.

CORETH, E.: *Metafyzika*. Bratislava: TFTU, 1999, s. 89-112

Odporúčaná literatúra:

GILSON, E.: *Bytí a někteří filosofové*. Praha : OIKOYMENH, s.179-217.

BOGLIOLO, A.: *Ontológia*. Bratislava : RK CMBF UK, 1993, s. 65-80.

5. Filozofia náboženstva

Téza č. 1: Boh ako téma filozofickej teológie, problém teodícey, analýza jazyka o Bohu

Povinná literatúra:

COLE, P.: *Filozofie náboženství*. Praha: Portál, 2003, s. 81-96, 125-141.

SCHMIDT, J.: *Filozofická teológia*. Bratislava: Serafín, 2008, s. 15-20, 356-365.

Odporúčaná literatúra:

CARDAL, R.: *Bůh ve světle filosofie*. Praha: Krystal OP, 2001.

FUCHS, J.: *Filosofie 4. Bůh filosofů*. Praha: Krystal OP, 1997.

ROJKA, L.: *Filozofická teológia. I.,II*. Bratislava: TF TU, 2007.

Téza č. 2: Dôkazy existencie Boha (klasifikácia, komparácia, kritika)

Povinná literatúra:

COLE, P.: *Filozofie náboženství*. Praha: Portál, 2003, s. 17-60.

VOLEK, P. (ed.): *Zmysel Tomášových rozumových ciest k Bohu a ich funkcia v teológii*. In: VOLEK, P. (ed.): *Zborník filozoficko-teologických štúdií*. Badín: KSFX, 2002, s. 3-20.

Odporúčaná literatúra:

CARDAL, R.: *Bůh ve světle filosofie*. Praha: Krystal OP, 2001.

FUCHS, J.: *Cesta k důkazu Boží existence*. Praha: TRS, 1991.

Praktická filozofia

6. Etika

Téza č. 1: Definícia a pôvod morálnej cnosti

Povinná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova.* Bratislava : Pravda, 1972, s. 42-52.

Odporúčaná literatúra:

KUNA, M.: *Úvod do etiky cnosti.* Ružomberok: FF KU, 2010, s. 31-45.

SYNEK, S.: *Lidská přirozenost jako úkol člověka.* Praha : Togga, 2011, s. 49-60, 121-148.

Téza č. 2: Skutky ako prejavy charakteru. Skutky z donútenia, skutky z nevedomosti a vedomé rozhodnutie

Povinná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova.* Bratislava : Pravda, 1972, s. 59-68.

Odporúčaná literatúra:

AUBENQUE, P.: *Rozumnost podle Aristotela.* Praha : OIKYMENH, 2003, s. 139-166.

SYNEK, S.: *Lidská přirozenost jako úkol člověka.* Praha : Togga, 2011, s. 67-93.

7. Bioetika

Téza č. 1: Vznik človeka a problém umelého oplodnenia, pokusov na embryách, umelé potraty

Povinná literatúra:

FISHER, A.: Jednovaječná dvojčata a začátek individuálního lidského života. In: *Scripta bioethica*, roč. 4, 2004, č. 1, s. 6-13.

ŠLIPKO, T.: *Hranice života. Dilemy súčasnej bioetiky.* Trnava : Dobrá kniha, 1998, s. 105-120, 135-161, 168-179.

Odporúčaná literatúra:

ONDOK, J. P.: *Bioetika.* Svitavy : Trinitas, 1999, s. 65-84.

HAŠKOVCOVÁ, H.: *Lékařská etika.* Praha : Galén, 2002, 3. vyd., s. 113-129.

Téza č. 2: Problém eutanázie

Povinná literatúra:

VOLEK, P.: Přehľad argumentácie proti eutanázii a asistovanej samovraždě. In:

Medicínska etika a bioetika, roč. 24, 2017, č. 1-2, s. 14-19.

KUHSEOVÁ, H.: Dobrovolná eutanázie a ďalší lekárska rozhodování týkající se konce života: lékařům by mělo být dovoleno podat smrti pomocou ruku. In: THOMASMA, D. C., KUSHNEROVÁ, T.: *Od narození do smrti.*, Praha : Mladá fronta, 2000, s. 251-261.

ŠLIPKO, T.: *Hranice života. Dilemy súčasnej bioetiky.* Trnava : Dobrá kniha, 1998, s. 234-254.

Odporúčaná literatúra:

VIRT, G.: *Žít až do konce.* Praha : Vyšehrad, 2000, s. 22-40.

KASS, L. R.: Nepodám žádný smrtící lék. Proč lékaři nesmějí zabíjet. In: THOMASMA, D. C., KUSHNEROVÁ, T.: *Od narození do smrti.*, Praha : Mladá fronta, 2000, s. 236-250.

8. Politická filozofia

Téza č. 1: Štát a dobré politické zriadenie u Platóna a Aristotela

Povinná literatúra:

PLATÓN: *Štát.* Bratislava: Kalligram, 2009, (368a – 376e, 412b – 445e) s. 76-90, s. 140-186.

ARISTOTELES: *Politika.* Bratislava: Kalligram, 2009, (I. kniha kap. 1-2, III. kniha, kap. 1-11) s. 25-30, s. 98-121.

Odporúčaná literatúra:

COPLESTON, F.: *Dějiny filosofie I. Řecko a Řím.* Olomouc: Refugium, 2014, s. 299-325, s. 467-476.

Téza č. 2: T. Hobbes, J. Locke a J. J. Rousseau, teória spoločenskej zmluvy

Povinná literatúra:

HOBBS, T.: *Leviathan.* Praha: Oikoymenh, 2009, s. 87-100, s. 117-129.

LOCKE, J.: *Druhé pojednání o vládě.* Praha: Svoboda, 1992, s. 30-38, s. 74-115.

ROUSSEAU, J. J.: *O společenské zmluve.* Bratislava: Kalligram, 2010, s. 27-46.

Odporúčaná literatúra:

NOVOSAD F., SMREKOVÁ, D.: *Dejiny sociálneho a politického myslenia.* Kalligram, Bratislava, 2013, s. 219-236, s. 237-265, s. 282-300.

9. Filozofia práva

Téza č. 1: Tomášove chápanie práva a jeho dôsledky pre tvorbu, platnosť, záväznosť a kritiku pozitívnej legislatívy

Povinná literatúra:

ŠPRUNK, K.: *Tomáš Akvinský o zákonech v Teologické sumě*. Praha : Krystal OP, 2003, s. 17-25, 56-91 (STh otázky 90, 94-96).

Odporúčaná literatúra:

KRSKOVÁ, A.: *Dejiny politickej a právnej filozofie*. Trnava : Facultas Iuridica Universitas Tyrnaviensis, 2011, s. 179-189.

Téza č. 2: Procedurálna teória prirodzeného práva: morálka umožňujúca právo podľa Lona Fullera

Povinná literatúra:

FULLER, L.: *Morálka práva*. Praha : OIKOYMENH, 1998, s. 37-90.

Odporúčaná literatúra:

METEŇKANYČ, O.M.: Aktuálnosť odkazu Lona L. Fullera a jeho vnútornej morálky práva na legislatívu a právnu prax v Slovenskej republike, In: *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 39, č. 2/2020, s. 194–219.

10. Estetika

Téza č. 1: Umenie u Platóna a Aristotela.

Povinná literatúra:

Platón: *Ústava*, X, 593a-621d

ARISTOTELES: *Poetika*. 1448b4 – 1451a15

Odporúčaná literatúra:

KRATOCHVÍL, Z. – BOUZEK, J.: *Řeč umění a archaická filozofie*. Praha : Herrman a synové, 1995.

SCRUTON, R.: *Estetické porozumění. Eseje o filozofii, umění a kultuře*. Brno : Barrister & Principal, 2005.

SVOBODA, K.: *Vývoj antické estetiky*. In *Studie o počátcích uvažování o kráse v antickém Řecku*. Praha: VŠUP, 1997, s. 27-72.

Téza č. 2: Dve podoby teórie: umelecká kritika alebo hra, symbol a slávnosť.

Povinná literatúra:

NIEDERLE, R.: *Umelecká kritika*. In: *Pojmy estetiky: analytický prístup*. Brno : Masarykova univerzita, 2010, s. 19 - 38

GADAMER, H. G.: *Aktualita krásneho. Umění jako hra, symbol a slavnost*. Praha : Triáda, 2003, s. 27-52.

Odporúčaná literatúra:

GRAHAM, G.: *Filosofie umění*. Brno : Barrister & Principal, 2000.

SCHNEIDER, N.: *Dejiny estetiky od osvietenstva po postmodernu*. Bratislava : Kalligram, 2002.

ZUSKA, V.: *Estetika. Úvod do súčasnosti tradičnej disciplíny*. Praha : Triton, 2001.

Dejiny filozofie

11. Antická filozofia

Téza č. 1: Jednota a mnohosť ako princípy vysvetľovania sveta v koncepciách predsokratovských filozofov

Povinná literatúra:

Antológia z diel filozofov. Predsokratovci a Platón, Bratislava 1998, s. 55-193.

Odporúčaná literatúra:

LABUDA, P.: *Úvod do antickej filozofie I. Zrod a vývoj ranej gréckej filozofie*. Ružomberok: Verbum, 2015, s. 68-198.

Téza č. 2: Parmenides a Zenón z Eley

Povinná literatúra:

Antológia z diel filozofov. Predsokratovci a Platón, Bratislava 1998, s. 117-126.

Odporúčaná literatúra:

LABUDA, P.: *Úvod do antickej filozofie I. Zrod a vývoj ranej gréckej filozofie*. Ružomberok: Verbum, 2015, s. 128-153.

KALAŠ, A.: *Antická filozofia. Predsokratovská filozofia. I. diel*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2023, s. 72-87.

12. Stredoveká filozofia

Téza č. 1: Tomáš Akvinský a Rajmund Lullus o človeku

Povinná literatúra:

CHABADA, M.: *Kapitoly z dejín stredovekej filozofie IV. Vrcholná latinská scholastika*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2021, s. 144-168.

VOLEK, P.: *Predpoklady chápania človeka u Rajmunda Lullu*. In: *Filozofia*, roč. 58, 2003, č. 4, s. 233-246.

VOLEK, P.: *Základné aspekty filozofickej antropológie podľa sv. Tomáša Akvinského*. In: *Filozofia*, roč. 54, 1999, č. 6, s. 377-389.

Odporúčaná literatúra:

VOLEK, P.: *Filozofia človeka podľa Tomáša Akvinského*. Ružomberok : Katolícka univerzita v Ružomberku, 2003, s. 232-239, 248-280.

Téza č. 2: Tomáš Akvinský a Machiavelli o vládnutí

Povinná literatúra:

TOMÁŠ AKVINSKÝ: O království ke králi kyperskému. In: SOUSEDÍK, S.: *Texty k studiu středověké filosofie*. Praha : Karlova univerzita, 1994, I-IV., s. 27-67.

MACHIARELLI, N.: *Vladař*. Praha : Ivo Železný, 1995, IX-XI. XV-XVI., s. 50-58, 71-75.

Odporúčaná literatúra:

SWIEŻAWSKI, S.: *Nový výklad sv. Tomáša*. Brno : Cesta, 1997, s. 162-167.

SIROVIČ, F.: *Dejiny filozofie II. Novovek - 1. časť*. Trnava : Dobrá kniha, 1997, s. 20-26.

Téza č. 2: Filozofia existencie: K. Jaspers (filozofická viera, hraničné situácie, šifry), M. Heidegger (kritika metafyziky, úzkosť, pobyt).

Povinná literatúra:

JASPERS, K.: *Šifry transcendencie*. Bratislava : KALLIGRAM, 2004, s. 9-36.

HEIDEGGER, M.: *Úvod k prednáške Co je metafyzika?* Praha : OIKOYMENH, 1993, s. 36-35.

Odporúčaná literatúra:

THURNHER, R., RÖD, W., SCHMIDINGER, H.: *Filosofie 19. a 20. století III. (Dějiny filosofie. Svazek 13)*. Praha : OIKOYMENH, 2009, s. 221-314.

PETŘÍČEK, M.: *Úvod do současné filosofie*. Praha : Herrmann a synové, 1997, s. 68-82.

13. Novoveká filozofia

Téza č. 1: Spor novovekého racionalizmu a empirizmu a pokus o jeho prekonanie v diele I. Kanta. R. Descartes (metafyzické predpoklady teórie poznania, metodická pochybnosť, prvý princíp, dôkazy existencie Boha), J. Locke (tabula rasa, idey). Filozofický projekt troch kritik I. Kanta (Kritika čistého rozumu, Kritika praktického rozumu: formálna a autonómna etika povinnosti. Kritika súdnosti: estetická a teleologická súdnosť).

Povinná literatúra:

DESCARTES, R.: *Meditácie o prvej filozofii*. Bratislava : Chronos, 1997, s. 21-52.

LOCKE, J.: *Rozprava o ľudskom rozume*. In: Antológia z diel filozofov. *Novoveká empirická a osvietenská filozofia*. Bratislava : Pravda, 1967, s. 53-78.

KANT, I.: *Prologomena ke každé příští metafyzice jež se bude moci stát vědou*. Praha : Svoboda, 1992, s. 32-47.

Odporúčaná literatúra:

RÖD, W.: *Novověká filosofie I*. Praha : Oikoymenh, 2001, s. 62-118.

RÖD, W.: *Novověká filosofie II*. Praha : Oikoymenh, 2004, s. 33-83.

JAESCHKE, A.: *Německá klasická filosofie I*. Praha : OIKOYMENH, 2015, s. 23-137.

SCRUTON, R.: *Krátke dejiny novovekej filozofie. Od Descarta po Wittgensteina*. Bratislava : Archa, 1991, s. 37-48, s. 93-116.